

Predmet C-448/21

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

21. srpnja 2021.

Sud koji je uputio zahtjev:

Tribunal Judicial da Comarca do Porto – Juízo Central Cível
(Portugal)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

5. veljače 2021.

Tužitelj:

Portugália – Administração de Patrimónios, SGPS, S.A.

Tuženik:

Banco BPI, S.A.

**Tribunal Judicial da Comarca do Porto (Sud sudskog okruga Porto,
Portugal)**

Oporto – JC Cível (Središnji građanski odjel) – Juiz 5 (Sudac br. 5)

[*omissis*] 5.º Juízo Central Cível do Porto do Tribunal Judicial da Comarca do Porto, Portugal (Sud sudskog okruga Porto, Središnji građanski odjel, Sudac br. 5)

Tužitelj: Portugália – Administração de Patrimónios, SGPS, S.A., sa sjedištem u Lisabonu, Portugal [*omissis*]

Tuženik: BANCO BPI, S.A., sa sjedištem u Portu, Portugal [*omissis*]

ZAHTJEV ZA PRETHODNU ODLUKU

Tumačenje Direktive (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015.

(članak 267. prvi stavak točka (b) i članak 267. drugi stavak Ugovora o funkcioniranju Europske unije)

Tribunal Judicial da Comarca do Porto – 5.º Juízo Central Cível do Porto (Sud sudskog okruga Porto, Središnji građanski odjel, Sudac br. 5) zahtijeva od SUDA EUROPSKE UNIJE da u prethodnom postupku odluči o pitanjima koja se navode u nastavku i koja se odnose na tumačenje članka 61., 72., 73. i 74. Direktive (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. jer smatra da je to nužno za rješavanje spora koji se pred njim vodi.

[omissis]

A. *Pitanja upućena Sudu Europske unije*

Za potrebe Direktive (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. (u daljnjem tekstu: Direktiva):

- I. Čini li „platnu transakciju” u smislu članka 73. stavka 1. Direktive izvršenje, uz ljudsku intervenciju pružatelja platnih usluga, naloga za plaćanje na papiru koji je digitaliziran i proslijeđen porukom elektroničke pošte, poslanog pružatelju platnih usluga s računa elektroničke pošte koji je otvorio korisnik?
- II. Treba li odredbe članka 73. stavka 1. Direktive tumačiti na način da:
 - II.I. Ne dovodeći u pitanje odredbe članka 71. ili opravdanu sumnju u prijevaru koja je uredno priopćena, je li dovoljna puka obavijest o nepostojanju autorizacije platne transakcije, bez prilaganja dokaza, kako bi nastala obveza (za pružatelja platnih usluga) da izvrši povrat (platitelju)?
 - II.II. U slučaju potvrdnog odgovora na pitanje II.I., može li se isključiti pravilo u skladu s kojim je dovoljno puko priopćavanje platitelja kao posljedica neprimjene pravila o teretu dokazivanja utvrđenih u članku 72. Direktive dogovorom između stranaka (platitelja i pružatelja usluga), kao što je to dopušteno člankom 61. stavkom 1. Direktive?
 - II.III. U slučaju potvrdnog odgovora na pitanje II.II., je li pružatelj platnih usluga platitelju obvezan odmah isplatiti povrat samo ako on dokaže da transakcija nije bila autorizirana ako se, isključujući primjenu članka 72. Direktive, primjenjivim zakonskim ili ugovornim odredbama zahtijeva da platitelj podnese navedeni dokaz?
- III. Dopušta li se odredbama članka 61. stavka 1. Direktive ne samo da se ne primijene odredbe članka 74. Direktive, nego i da se u zamjenu za isključena pravila utvrde, na temelju dogovora između korisnika (koji nije potrošač) i pružatelja platnih usluga, stroža pravila o odgovornosti platitelja, osobito kao iznimka od odredbi članka 73. Direktive?

B. Sažet prikaz predmeta spora

- 1 Tužitelj, Portugália, SGPS, S.A. (u daljnjem tekstu: Portugália), ima bankovni račun otvoren u tuženoj banci, Banco BPI, S.A. (u daljnjem tekstu: Banco BPI). Portugália je podnijela tužbu protiv navedene banke kojom zahtijeva plaćanje iznosa od 2 500 000 eura, uvećanog za kamate.
- 2 Portugália tvrdi da je Banco BPI izvršio neautoriziranu transakciju u navedenom iznosu s njezina bankovnog računa.
- 3 Banco BPI brani se tvrdeći da je transakcija izvršena u skladu s nalogima primljenima elektroničkom poštom.

C. Sažetak relevantnih činjenica

- 4 Portugália, dioničko društvo s dobiti od 9 039 882,33 eura u poslovnoj godini 2018., vlasnik je tekućeg računa u banci Banco BPI, kreditnoj instituciji upisanoj u registar Banco de Portugal (Portugalska središnja banka, Portugal).
- 5 Portugália je od banke Banco BPI zatražila da joj u svrhu izvršavanja transakcija s njezina bankovnog računa omogući da joj naloge šalje u porukama elektroničke pošte.
- 6 Stranke su u siječnju 2018., s ciljem odobravanja izvršavanja naloga izdanih faksom ili elektroničkom poštom s tužiteljeva bankovnog računa, sklopile pisani sporazum koji glasi kako slijedi:
 - 6.1. „Portugália – Adm de Patrimónios, SGPS, S.A. [...] ovlašćuje banku Banco BPI, S.A. da izvršava [...] sve vrste transakcija [...] za koje je ona faksom ili elektroničkom poštom zatraži [...] da ih se izvrši na računima navedenim u nastavku, a čiji je to društvo vlasnik u banci Banco BPI, S.A.”.
 - 6.2. „U tu svrhu Portugália – Adm de Patrimónios, SGPS, S.A. ovlašćuje banku Banco BPI, S.A. da [...] (b) ne izvršava naloge izdane porukom elektroničke pošte ako im nije priložena digitalizirana preslika naloga koja sadržava valjani potpis ili potpise i dovoljne ovlasti za izvršenje transakcija na računu”.
 - 6.3. „Portugália – Adm de Patrimónios, SGPS, S.A. prihvaća [...] da je odgovornost banke Banco BPI, S.A. ograničena na provjeru toga jesu li ispunjeni prethodno utvrđeni zahtjevi [...]. Portugália – Adm de Patrimónios, SGPS, S.A. preuzima svu odgovornost i sve posljedice koje proizlaze iz neovlaštenog korištenja ili korištenja s ciljem zlouporabe ili prijave [...] elektroničke pošte, pri čemu snosi svu štetu koja proizlazi iz izvršavanja naloga s njezina računa ili njezinih računa koji su na bilo koji način krivotvoreni ili iskrivljeni ili koje nije izdao vlasnik ili vlasnici. [...] Banka ne preuzima nikakvu odgovornost za štetu nastalu korištenjem [...] elektroničke pošte, uključujući štetu nastalu zbog kašnjenja, gubitaka,

neovlaštenog ulaska, iskrivljavanja ili nedostatnog razumijevanja prenesenih informacija, kao ni za štetu nastalu krivotvorenjem potpisa ili dokumenata”.

- 7 Račun elektroničke pošte koji je otvorila Portugália zaštićen je lozinkom koju je ona sama postavila i nije dio usluge internetskog bankarstva koju je uspostavio Banco BPI.
- 8 Banco BPI ni na koji način nije sudjelovao u otvaranju računa elektroničke pošte Portugálie, nije pružio nikakav sigurnosni podatak za pristup radi njegova korištenja niti pohranjuje navedeni račun na svojim poslužiteljima.
- 9 Treća je osoba 25. ožujka 2020. na neutvrđeni način neovlašteno pristupila računu elektroničke pošte Portugálie i s njega poslala službama banke Banco BPI nalog za prijenos iznosa od 2 500 000,00 eura.
- 10 Upravne službe banke Banco BPI izvršile su nalog za prijenos od 25. ožujka 2020. koji Portugália nije autorizirala nakon što je ta banka potpise s primljenog naloga usporedila s vlastoručnim potpisima predstavnika Portugálie koji su evidentirani u njezinu informatičkom sustavu.

D. Sadržaj nacionalnih odredbi koje se primjenjuju u ovom predmetu

- 11 Na predmetni se slučaj primjenjuju, među ostalim, članak 100. stavak 2., članak 113. stavci 1. i 3. i članak 114. stavci 1. i 2. Decreta-Lei n.º 91/2018 (Uredba sa zakonskom snagom br. 91/2018) od 12. studenoga (kojim se Direktiva prenosi u nacionalni pravni poredak).
- 12 U navedenim se člancima, bez relevantnih promjena, preuzima sadržaj članka 61., 72., 73. i 74. Direktive¹, pa se smatra da ih ovdje nije nužno navoditi.

[omissis]

13 [omissis]

14 [omissis]

15 [omissis]

16 [omissis]

¹ Osim ako nije naveden drugi izvor, za sve se navedene članke mora smatrati da se odnose na Direktivu (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015.

F. Razlozi zbog kojih nastaju dvojbe u pogledu tumačenja Direktive

F.1. Uvodna razmatranja – obuhvaćenost spora Direktivom

- 17 Tuženik tvrdi da se pravilo utvrđeno u članku 73. stavku 1. ne primjenjuje na platne transakcije izvršene posredstvom „platnih instrumenata” koji uključuju posredovanje (izvršenje naloga) pružatelja platnih usluga uz (ljudsku) intervenciju njegovih zaposlenika [*omissis*]. Također tvrdi da, ako korisnik nije „potrošač” ni „mikropoduzeće”, stranke ugovorom mogu odrediti da se ne primjenjuje pravilo utvrđeno u članku 73. stavku 1. Direktive [*omissis*].
- 18 Čini se da je, u smislu Direktive, usluga koju pruža pružatelj usluge, kako je ranije opisana, odnosno nalozi izdani porukom elektroničke pošte koje izvršava zaposlenik pružatelja usluga, na temelju prethodnog dogovora koji omogućuje korištenje tim sredstvom za izdavanje naloga, „platna usluga” koja je obuhvaćena područjem primjene članka 4. točke 3. (i točke 3. Priloga) i da se ne može isključiti na temelju njezina članka 3.
- 19 Sadržaj članka 4. točke 5. u „platnu transakciju” bez poteškoća uključuje prijenos sredstava koji izvršava pružatelj usluge u skladu s nalogom klijenta koji je on izdao u poruci elektroničke pošte poslanoj s osobnog računa elektroničke pošte koji je on sam otvorio (bez intervencije pružatelja usluge). Taj se zaključak potkrepljuje završnim dijelom članka 4. točke 13. koji se odnosi na pojam „nalog za plaćanje”.
- 20 Može se prihvatiti da je postupak koji primjenjuju stranke „platni instrument” u smislu članka 4. točke 14. Točno je da puki nalog izdan u poruci osobne elektroničke pošte nije „fizički uređaj” ili „skup postupaka” koji su posebni i konkretno osmišljeni za izdavanje platnih naloga ili bilo koju drugu svrhu poslovnog odnosa između korisnika i pružatelja usluge (vidjeti pitanje br. 34 iz dokumenta naslovljenog „Your questions on PSD” koji je objavila Europska komisija (<https://ec.europa.eu/>)). Međutim, ako stranke utvrde da je nalog *pravilno* izdan samo ako se sastavi na papiru, ako ga vlastoručno potpišu platiteljevi predstavnici i ako se on zatim digitalizira i pošalje pružatelju usluge, onda je riječ o postupku koji može biti obuhvaćen pojmom „platni instrument”. Naime, u pogledu tog pojma, s obzirom na [prvu Direktivu o platnim uslugama], Sud je već presudio da „članak 4. točku 23. Direktive 2007/64 treba tumačiti na način da i postupak izdavanja naloga za prijenos putem naloga za prijenos koji je vlastoručno potpisao platitelj i postupak izdavanja naloga za prijenos putem interneta predstavljaju platne instrumente u smislu te odredbe” (presuda Suda od 9. travnja 2014., T-Mobile Austria, C-616/11, EU:C:2014:242, t. 29. do 44.).
- 21 Iz članka 64. stavka 1. i članka 64. stavka 2. drugog podstavka proizlazi da se smatra da je platna transakcija „neautorizirana” ako je izvrši neovlaštena osoba (jer nije platitelj ili jer je platitelj nije ovlastio). Stoga, ako korisnik čijem se računu elektroničke pošte nezakonito pristupilo ne autorizira transakciju za koju je izdan nalog, čini se da se ona može kvalificirati kao „neodobrena platna

transakcija” (presuda Suda od 11. travnja 2019., *Mediterranean Shipping Company*, C-295/18, EU:C:2019:320, t. 43. i 54.).

- 22 Iako je jasno da je na pružatelju usluge da podnese dokaz o *autentifikaciji*, nije očito da je na njemu da podnese dokaz o *autorizaciji* (autorstvo naloga), iako se čini da je to pravilo za rješavanje koje proizlazi iz članka 4. točke 29., članka 72. stavka 1. i članka 73. stavka 1., kao i (*a contrario*) iz članka 63. stavka 1. točke (b): ako korisnik osporava da je autorizirao izvršenu platnu transakciju, na pružatelju je platnih usluga ne samo teret dokazivanja da je transakcija službeno autentificirana, odnosno u slučajevima poput ovog dokazivanje usporedivosti (i sličnosti) „valjanih potpisa”, nego i teret dokazivanja da je transakciju stvarno autorizirao platitelj (ili da ju je on autorizirao s ciljem prijevare, zlorporabe ili iz krajnje nepažnje).

F.2. Prvo prethodno pitanje: primjenjivost članka 73. stavka 1. Direktive

- 23 Čini se da je zakonodavac Unije u člancima 73. i 74. rizik gubitaka zbog izvršenja neautorizirane transakcije pripisao onome tko njime može upravljati. Čini se da je prisutna i ideja upravljanja rizikom (provjeravanjem platne usluge), na primjer u pravilima utvrđenima u članku 68. stavku 2., članku 69. stavku 1. točki (a), članku 69. stavku 2., članku 70. stavku 1. točkama (a), (c) i (e) i članku 70. stavku 2.
- 24 Upravljanje izvorom rizika samo po sebi tek objašnjava (gotovo) *automatsko* pripisivanje gubitaka nastalih zbog „neautorizirane platne transakcije” pružatelju usluge u slučajevima u kojima se transakcija izvršava primjenom *automatizirane* „platne usluge” koju je uspostavio pružatelj usluge i koja obuhvaća dodjelu „sigurnosnih podataka”. Stoga je riječ o slučajevima „platne transakcije s udaljenosti” ili o uporabi bankovne kartice u kojima je, s obzirom na to da je isključeno djelovanje korisnikâ, obrada plaćanja u potpunosti automatizirana (bez ljudske intervencije pružatelja platnih usluga).
- 25 U kontekstu usluge „internetskog bankarstva” (*telebanking* ili *home banking*), razumljiva su rješenja iz članaka 73. i 74. Bankarska institucija upravlja rizikom koji je svojstven uporabi elektroničke platforme koju je ona sama *uspostavila – njezin je vlasnik, subjekt zadužen za upravljanje njome i vlasnik poslužitelja na kojem je instalirana –*, a toj platformi klijenti mogu pristupiti s udaljenosti posredstvom interneta i uporabom sigurnosnih podataka za pristup *koje im je pružila institucija*, i tako *izravno*, odnosno bez ljudske intervencije bankarske institucije, izvršavati, na primjer, transakcije. Klijent već uvelike upravlja rizikom neovlaštenog pristupa svojim sigurnosnim podacima za pristup, na koje se odnosi članak 4. točka 31.
- 26 Ta se podjela rizika također primjenjuje, na primjer, na izvršavanje transakcija bankovnim karticama koje su zaštićene personaliziranim sigurnosnim uređajima.

- 27 Izvršenje, uz ljudsku intervenciju zaposlenika pružatelja usluge, potpisanog i digitaliziranog platnog naloga koji je izdan porukom elektroničke pošte i poslan s platiteljeva računa elektroničke pošte bitno se razlikuje od prethodno opisanih slučajeva „internetskog bankarstva” i uporabe bankovne kartice. Pružatelj usluge u okviru navedenog izvršenja ne pruža uspostavljen platni instrument ili sigurnosne podatke niti njima upravlja. Zapravo ih izrađuje te njima upravlja korisnik te upravo on, na primjer, otvara svoj račun elektroničke pošte, određuje razinu sigurnosti odabrane lozinke, određuje razinu sigurnosti uređaja kojima se koristi za pristup svojem računu elektroničke pošte i odabire (fiksnu ili mobilnu) mrežu koju će upotrijebiti za pristup internetu.
- 28 Kad je riječ o „platnoj transakciji” kojoj prethodi *pravilno autentificiran* „platni nalog”, ovisno o „platnom instrumentu” koji su dogovorile stranke, i kad dolazi do ljudskog posredovanja (u izvršavanju naloga) pružatelja platnih usluga (drugim riječima, njegovih „fizičkih” zaposlenika), uzrok pogreške koja se sastoji od izostanka autorizacije nužno se nalazi u fazi „platnog naloga” (kojim u potpunosti upravlja platitelj), a ne u fazi izvršavanja navedenog naloga koje je na pružatelju usluga. Stoga se čini da bolje upravljanje *izvorom* rizika samo po sebi nije dovoljno kako bi se objasnila eventualna primjenjivost odredbi članka 73. stavka 1. na slučajeve poput ovog.
- 29 Stoga se postavlja pitanje pripisuje li se na temelju članka 73. stavka 1. pružatelju platne usluge odgovornost za neautorizirane platne transakcije *ako on nije taj koji najbolje upravlja izvorom rizika*.
- 30 U tom pogledu treba priznati da određeni korisnici platnih usluga također mogu na odgovarajući način „procijen[iti] rizik od prijevare i poduz[eti] protumjere” (vidjeti uvodnu izjavu 73. Direktive), a ideja da pružatelj usluge ima najviše koristi od uporabe „platnog instrumenta” nije valjana u slučajevima u kojima taj instrument zahtijeva ljudsku intervenciju njegovih zaposlenika za izvršavanje naloga, a koja je nužno skuplja i sporija.
- 31 Međutim, moguće je i to da je zakonodavac Unije namjerno pripisao neproporcionalnu odgovornost u odnosu na rizik kojim upravlja pružatelj usluge, s obvezujućom svrhom da se „potakn[e] izdavanje sigurnijih instrumenata” (svrha iz Direktive 2007/64/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga, kako je navedena u njezinoj uvodnoj izjavi 34.).
- 32 Ako se utvrdi da članak 73. stavak 1. nije osmišljen za slučajeve poput ovog i nije na njih primjenjiv, odgovornost intervenijenata treba ocijeniti s obzirom na nacionalno pravo, i osobito jednoj od stranaka ili objema treba pripisati štetu nastalu zbog transakcije ovisno o ocjeni suda u pogledu njihova konkretnog postupanja.

F.3. Drugo prethodno pitanje: pretpostavke za trenutni povrat i njihova izmjena

- 33 Prvi dio stavka 1. članka 73. sadržava pravilo koje se odnosi na građanskopravnu odgovornost za gubitke povezane s izvršenjem neautorizirane transakcije. Međutim, tim se pravilom također utvrđuje, ili se smatra da je utvrđeno u prethodnim odredbama (odnosno članku 72.), da (ne dovodeći u pitanje odredbe članka 71. i to da mogu postojati opravdani razlozi za sumnju u postojanje prijave), kako bi pružatelj usluge bio obavezan platitelju odmah isplatiti povrat, *potonji platitelj preuzima samo teret priopćavanja (tvrdnje) da platna transakcija nije autorizirana, ali ne snosi teret dokazivanja (dokaz).*
- 34 S obzirom na taj pravni okvir, postavlja se pitanje isključuje li se - ako se ne izmijeni pravilo o građanskopravnoj odgovornosti zbog gubitaka nastalih izvršenjem neautorizirane transakcije, pri čemu je pružatelj platnih usluga odgovoran za gubitke koje je pretrpio platitelj - pravilo (također sadržano u članku 73. stavku 1.), u skladu s kojim obveza povrata nastaje *odmah* (iako ne dovodeći u pitanje mogućnost da se naknadno dokaže postojanje platiteljeve krajnje nepažnje ili djelovanja s ciljem prijave ili zlouporabe, *solve et repete*) nakon samog priopćavanja (tvrdnje) da platna transakcija nije autorizirana, kao posljedica neprimjene pravila o teretu dokazivanja predviđenih člankom 72., koju su dogovorile stranke, kako je dopušteno člankom 61. stavkom 1.
- 35 Stoga nastaje dvojba u pogledu toga znači li, iako se u članku 61. stavku 1. ne navodi članak 73., neprimjena pravila o teretu dokazivanja utvrđenih u članku 72. da je pružatelj platnih usluga obavezan platitelju odmah isplatiti povrat samo ako (ne dovodeći u pitanje odredbe članka 71. i to da mogu postojati opravdani razlozi za sumnju u postojanje prijave) *potonji platitelj prethodno* podnese dokaz da transakcija nije bila autenticirana i da je on nije autorizirao, pod uvjetom da je, u slučaju neprimjene članka 72., u skladu s primjenjivim pravilima (na temelju druge valjane pravne ili ugovorne odredbe) navedeni teret dokazivanja na platitelju.

F.4. Treće prethodno pitanje: ugovorno ograničenje odgovornosti pružatelja platnih usluga

- 36 Drugo pitanje koje je tuženik postavio u pogledu stavljanja izvan snage pravila predviđenih člankom 73. stavkom 1., sada kao posljedica isključenja članka 74. iz primjene na temelju dogovora između stranaka, odražava se u tvrdnji da se pravilom utvrđenim člankom 61. stavkom 1. ne dopušta samo navedeno isključenje, nego i ugovorno utvrđivanje *strožih* pravila o odgovornosti platitelja, u zamjenu za isključena pravna pravila.
- 37 Točno je da se u članku 61. stavku 1. samo doslovno utvrđuje da se korisnik i pružatelj platnih usluga mogu dogovoriti da se članak 74. „ne primjenjuj[e] u cijelosti ili djelomično”. U tom se smislu može reći da se tim pravilom samo dopušta da stranke iz primjene isključe pravila (objedinjena u članku 74.) kojima

se utvrđuje platiteljeva odgovornost, pri čemu se ostala pravila zadržavaju, što znači da se njime samo dopušta da stranke postignu dogovor *u korist platitelja* (tako da u cijelosti ili djelomično uklone zakonski izvor njegove odgovornosti). Na primjer, u skladu s tim tumačenjem, člankom 61. stavkom 1. jamči se ugovorno oslobođenje platitelja od obveze da snosi gubitke u vrijednosti do 50 eura (koja je utvrđena u članku 74. stavku 1.), ali ne i odredba o povećanju tog iznosa na 500 eura.

- 38 Točno je i to da se Direktivom, kao što se to navodi u njezinim prvim uvodnim izjavama, korisnicima, a osobito potrošačima, dodjeljuje vrlo visoka razina zaštite. Međutim, upravo je zbog toga navedeno tumačenje članka 61. stavka 1. proturječno. Ako se primjena članka 74. može isključiti samo u *korist* platitelja, nema razloga da se u članku 61. stavku 1. utvrdi da se neprimjena navedenog članka 74. može odobriti samo „[a]ko korisnik platnih usluga nije potrošač”. Ne postoji nijedan razlog zbog kojeg bi se zabranilo ugovorno isključenje ako od njega koristi ima samo potrošač.
- 39 Taj zaključak, ako ga se razmatra u kontekstu uvodnih izjava 53. i 73. Direktive, upućuje na to da stranke mogu *povećati* platiteljevu odgovornost za neautorizirane platne transakcije ako on nije potrošač te time ograničiti odgovornost pružatelja usluge utvrđenu u članku 73. stavku 1.

G. Odnos između odredbi Direktive i primjenjivog nacionalnog zakonodavstva

- 40 Odnos između odredbi Direktive i primjenjivog nacionalnog zakonodavstva izravan je s obzirom na to da se potonje zakonodavstvo sastoji od Uredbe sa zakonskom snagom br. 91/2018 od 12. studenoga kojom se Direktiva (EU) 2015/2366 prenosi u nacionalni pravni poredak.
- 41 Za pravično rješavanje spora potrebno je protumačiti članak 114. stavke 1. i 2. Uredbe sa zakonskom snagom br. 91/2018, u kojem je preuzet sadržaj odredbi članka 73. Direktive, kako bi se utvrdilo mogu li se u njemu sadržana pravila primijeniti na vrstu postupka koji su odabrale stranke. Spor se može pravedno riješiti samo pravilnim i (jedinstvenim) tumačenjem Direktive.

Porto, 5. veljače 2021.

Sudac